

Patiënten in jouw (bio)medisch onderwijs?

Voorbeelden en tips
uit het UMC Utrecht

UMC Utrecht

Colofon

Deze waaier is tot stand gekomen dankzij de inzet van vele docenten, patiënten en studenten van het UMC Utrecht en daarbuiten. Te veel om allen bij naam te noemen. Hartelijk dank hiervoor.

Uitgave

Design & producties, UMC Utrecht
Oktober 2019

Project Universitair
Stimuleringsfonds 2018
www.umcutrecht.nl/pp

Redactie en vormgeving

vormgeving: Barbara Hagoort
redactie: Roos de Jonge, Marjon Waller

Werkgroep

Steven van Agt
Esther Christenhuis
Charlotte Eijkelboom
Ingrid Essenberg
Iris Hendriks
Roos de Jonge
Kelly Kwant

Fotografie

Ivar Pel (cover), Thirza Luijten,
Rogier Veldman

Micha (4 jaar) en vader Pepijn waren in de collegezaal om Micha's verhaal te vertellen aan studenten (foto cover).

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Waarom vinden docenten, patiënten en studenten de inzet van patiënten in het onderwijs zo belangrijk? Welke nieuwe inzichten geeft patiëntenparticipatie ons? Welke uitdagingen zijn er? Wat werkt wel, wat niet?

In het UMC Utrecht zijn veel projecten in het (bio)medisch onderwijs, waar patiënten op verschillende manieren aan bijdragen. Deze voorbeelden geven ons inzicht in de waarde van patiëntenparticipatie in het onderwijs en leveren praktische tips op voor nieuwe projecten.

In deze waaier vind je: informatie over patiëntenparticipatie in het onderwijs, voorbeelden van nieuwe manieren waarop patiënten in het UMC Utrecht actief deelnemen aan het onderwijs voor studenten, literatuur en tips. Hiermee kun je als docent samen met patiënten en studenten jouw onderwijs inrichten.

Platform patiëntenparticipatie in onderwijs

Meer informatie of vragen over inzet van patiënten in jouw onderwijs? Naast deze waaier is ons platform patiëntenparticipatie UMC Utrecht er voor jou als docent. Ga naar onze website: www.umcutrecht.nl/pp

Roos de Jonge,
adviseur patiëntenparticipatie
Onderwijscentrum UMC Utrecht
r.r.dejonge-4@umcutrecht.nl

Noot: als we in deze waaier spreken over patiënten, lees: patiënten, hun naasten en/of patiëntenvertegenwoordigers

Inhoud

Wat is het?

Waarom?

Hoe start je?

Betrokkenheid

Wie doen mee?

Rol voor de patiënt

Help je patiënt

Medisch onderwijs

**Voorbeelden uit
het UMC Utrecht**

Tips

Literatuur

Mijn wens voor de toekomst: dat patiënten-participatie gewoon is voor docenten, studenten én patiënten; het hoort bij wie we zijn en wat we doen. En specifiek voor onderwijs: dat patiënten partner kunnen zijn in de ontwikkeling en opleiding van de allerbeste zorg-professionals die de wereld kent; openminded en fit for the future.”

Berent Prakken, directeur
Onderwijscentrum en vice-decaan
UMC Utrecht.

Wat is het?

Patiëntenparticipatie betekent letterlijk: actieve deelname van patiënten. Het is afgeleid van de Latijnse woorden *pars* (deel) en *cipere* (nemen). Patiënten betrekken bij je onderwijs, is niet nieuw. Patiëntdemonstraties, klinische lessen en lessen aan het bed van de patiënt zijn allemaal klassieke vormen van (bio)medisch onderwijs. Bij deze vormen is de patiënt meestal 'passief' betrokken: hij is het 'object' van het onderwijs. In deze waaier bedoelen we met patiëntenparticipatie dat de patiënt een actieve inbreng heeft in het (bio) medische onderwijs aan studenten. Een nieuwe manier van onderwijs.

Leren met en van de patiënt

Bij patiëntenparticipatie met een actieve inbreng van de patiënt leren studenten met én van de patiënt. Hierbij wordt de unieke ervaringsdeskundigheid van de patiënt gebruikt in het onderwijs. Patiënten kunnen betrokken worden bij het ontwikkelen, geven en evalueren van (bio) medisch onderwijs. De inhoud kan gaan over: Hoe beleeft deze patiënt zijn ziekte en de zorg? Wat heeft hij nodig van zijn arts? Hoe voer je een gesprek met je patiënt? Hoe verricht je lichamelijk onderzoek op een zo prettig mogelijke manier voor de patiënt? Hoe betrek je patiënten in je onderzoek? Het is belangrijk dat student ook onderwijs krijgen over patiëntenparticipatie.

Door patiënten actief in het onderwijs te betrekken, sluit het onderwijs beter aan op de wensen en behoeften van de patiënt.

Waarom?

Belangrijke argumenten voor patiëntenparticipatie in het onderwijs zijn:

Ervaringskennis van patiënt

Patiënten leven dagelijks met (de gevolgen van) hun ziekte. Hun ziekte-ervaring gaat niet alleen over een poliklinisch consult of ziekenhuisopname, maar over alle aspecten van het leven met een ziekte.

Deze ervaringskennis maakt patiënten tot waardevolle gesprekspartners. Het biedt de studenten een uniek perspectief op de ziekte, de zorg en de impact ervan op het dagelijkse leven van patiënten. Leren van patiënten speelt een positieve rol bij de ontwikkeling van klinisch redeneren, communicatieve vaardigheden, professioneel gedrag, empathisch begrip en een individuele benadering van de patiënt. Bovendien bevordert het de motivatie van studenten en de studiestof blijkt beter.

Patiënt als belanghebbende

Patiënten zijn de direct en indirect belanghebbenden. De studenten worden immers opgeleid om zorg te leveren aan patiënten. Daarom zouden ze het recht hebben om invloed uit te oefenen op en zeggenschap te hebben over beslissingen in (bio)medisch onderwijs.

Voordelen voor de patiënt

Participatie in (bio)medisch onderwijs geeft de patiënt het gevoel dat ze invloed hebben op de opleiding van toekomstige professionals en zo iets terug kunnen geven aan de gemeenschap. Daarnaast kan het geven van onderwijs de acceptatie en/of verwerking van ziekte bevorderen en het zelfbeeld van patiënten versterken. Bovendien sterkt het patiënten, maar ook patiëntenverenigingen, in hun gevoel van gelijkwaardigheid.

Waarom?

Uitdagingen

Er zijn ook uitdagingen verbonden aan patiëntenparticipatie. Uitdagingen zijn onder andere:

- een gebrek aan institutionele ondersteuning en financiering
- uitdagingen voor professionele kennis en invloed
- kwesties van diversiteit en inclusie
- een gebrek aan bewijs over voordelen voor de ontvangers van zorg en impact voor de praktijk op de lange termijn
- kwetsbaarheid van patiënt

Hierbij mijn tips voor:

Docenten: betrek altijd een patiënt mee bij je onderwijs. De studiestof leren de studenten toch wel van “Slim Studeren” De aanwezige patiënt dwingt tot verdieping en emotie leidt tot kennisretentie.

Studenten: Gebruik al je zintuigen en probeer je echt in een ander te verplaatsen. Het levert geen cijfer op, maar zoveel meer.

Patiënten: Bijna iedereen die zelf actief onderwijs heeft gegeven aan studenten heeft daar voldoening aan ontleend: doe mee!”

Joost Frenkel, hoogleraar Family centered care in medical education

Hoe start je?

Patiëntenparticipatie bij (bio)medisch onderwijs kent veel variaties. De manier waarop de patiënt betrokken is, heeft invloed op hoe je het onderwijs inricht. De vier vragen uit het Cambridge Framework kunnen behulpzaam zijn om de betrokkenheid van de patiënt en de opzet van je onderwijs in kaart te brengen.

Wie doet er mee: Er is een grote diversiteit aan patiënten, denk hierbij aan opleidingsniveau, etniciteit, culturele en religieuze achtergronden en ziektegeschiedenis. Voor je studenten is het van belang dat zij verschillende patiënten tegenkomen tijdens de opleiding. Wees hiervan bewust.

Hoe doet hij mee: de patiënt kan verschillende rollen aannemen: passief of actief, gesimuleerd of uit eigen ervaring, met een vooraf bepaald leerdoel of vrij, al dan niet begeleid door een docent.

Wat brengt hij: iedere patiënt brengt een unieke ervaring in en daarmee een ander leerdoel voor de student. Een zieke patiënt vertelt een ander verhaal dan iemand die genezen is. Ook ziektelast en coping mechanisme geven een ander inzicht.

Waar doen we het: de locatie waar de interactie tussen student en patiënt plaatsvindt, beïnvloedt ook het leren. Zo leert een student andere dingen in de eigen omgeving van de patiënt, in collegezaal of in de kliniek.

Betrokkenheid

Om de betrokkenheid van patiënten in een curriculum in kaart te brengen is een ladder of involvement beschreven. Deze ladder loopt van 'geen betrokkenheid' tot een 'volledig partnerschap' door de patiënt. De ladder van betrokkenheid is initieel ontwikkeld voor de geestelijke gezondheidszorg, maar kun je ook toepassen op (bio)medische onderwijsprogramma's.

Ladder van betrokkenheid

Niveau 1

Geen betrokkenheid

Het onderwijs is gepland en afgeleverd zonder raadpleging of betrokkenheid van patiënten.

Niveau 2

Opkomende
betrokkenheid

Er is contact met patiënten. Ze zijn uitgenodigd 'hun verhaal te vertellen' en geraadpleegd over de planning. Ze hebben geen mogelijkheid om het onderwijs vorm te geven.

Betrokkenheid

Niveau 3

Groeiende betrokkenheid

Patiënten beginnen bij te dragen aan meer dan één aspect van het onderwijs. Ze krijgen hiervoor een vergoeding. De onderwijsinstelling begint met ondersteuning door training of mentorschap.

Niveau 4

Samenwerking

Patiënten dragen bij aan belangrijke discussies en beslissingen. Alle betrokkenen erkennen de waarde hiervan. Een gecoördineerd programma van betrokkenheid en ondersteuning is in ontwikkeling.

Niveau 5

Partnerschap

Alle partnergroepen werken op dezelfde manier samen. Alle belangrijke beslissingen worden samen genomen, waarbij de ideeën van patiënten, docenten en studenten gelijkwaardig zijn.

Wie doen mee?

Dé patiënt bestaat niet – net zo min als dé zorgprofessional bestaat. Een patiënt heeft de ziekte zelf (gehad); deze ervaring is de basis van hun deskundigheid. Hoe diverser de patiënten, hoe meer ervaringen worden gedeeld.

Patiënt versus patiëntgroeperingen

Patiëntenparticipatie in het onderwijs kan ingevuld worden door zowel individuele patiënten als patiëntengroepen. Afhankelijk van het doel van het onderwijs kan een keuze gemaakt worden wat passend is.

Leren van naasten

Ook het perspectief van naasten kan verrijkend zijn voor het (bio)medische onderwijs. Zo is het voor sommige ziektebeelden niet haalbaar dat patiënten zelf hun ervaringsverhaal delen in het onderwijs. Het perspectief van naasten kan het verhaal van patiënten ook aanvullen. Wanneer we in deze waaier spreken over patiëntenparticipatie spreken we over participatie van zowel patiënten als hun naasten.

Rol voor de patiënt

Patiënten kunnen veel verschillende rollen spelen in jouw (bio)medisch onderwijs. Hier zijn verschillende voorbeelden van:

Consult over inhoud casus

Een patiënt ontwikkelt en/of geeft feedback op de inhoud van een papieren/digitale patiëntencasus.

Simulatiepatiënt

De patiënt speelt een gestandaardiseerde simulatiecasus. Hij kan vooraf advies geven over de inhoud van de casus en feedback achteraf.

Patiënt vertelt eigen ervaring

Patiënt vertelt persoonlijk verhaal in kleine of in grotere groepen.

Patiënt geeft onderwijs

Patiënt geeft zelfstandig of met ondersteuning van een docent een werkgroep of college.

Patiënt beoordeelt

Patiënt is betrokken bij de toetsing van studenten. Hij beoordeelt studenten en/of geeft feedback.

Patiënt ontwikkelt onderwijs

Patiënt is vanaf begin betrokken bij onderwijsontwikkeling.

Help je patiënt

Patiënten willen graag weten waar ze aan meewerken en wat ze kunnen verwachten. Dit willen patiënten graag weten:

Wat is mijn publiek?

in welk leerjaar bevinden de studenten zich, wat is de plek binnen het curriculum, hoeveel studenten zijn er en wat is het niveau van de studenten

Hoe ziet het onderwijs eruit?

is het een hoorcollege in collegezaal of in kleine groep een werkgroep, is het eenmalig of frequenter, moet de patiënt iets voor bereiden en hoe lang duurt het onderwijs

Wat is het doel van het lesgeven?

wat is het leerdoel voor de studenten en mag hij feedback op het onderwijs geven

Waar moet ik zijn?

naast locatie, tijd en datum, wil patiënt weten of de locatie toegankelijk is en is het ver lopen vanaf de parkeerplaats.

Krijg ik betaald?

welke vergoeding kan hij verwachten, alleen reiskosten en parkeerkosten of meer

Is het veilig?

Hoe wordt er om gegaan met vertrouwelijkheid en privacy

Medisch onderwijs

Bij goede patiëntenparticipatie in je (bio)medisch onderwijs:

- gaat het om meedenken én meedoen
- doen meerdere patiënten mee
- zijn verschillende patiënten vertegenwoordigd (ziektebeelden, vaardigheden, achtergrond)
- zijn patiënten een gelijkwaardige partner in elke fase van het onderwijs (van idee tot ontwerp, van implementatie tot evaluatie)
- is participatie geen momentopname, maar doorlopend geïntegreerd in je onderwijs
- krijgt de patiënt een (financiële) vergoeding voor onkosten en inzet
- combineert het onderwijs verschillende vormen van patiënteninzet
- zijn wederzijdse verwachtingen vooraf helder (wat kan patiënt verwachten van docent/student en andersom?)
- krijgt de patiënt begeleiding, scholing, en wordt zijn inzet geëvalueerd (bijvoorbeeld vanuit patiëntenorganisatie)

Voorbeeld uit het UMC Utrecht

Bezoek chronische patiënt

De student gaat twee keer op bezoek bij een patiënt thuis en interviewt de patiënt over de impact van de ziekte op zijn leven.

Leerdoel

De studenten krijgen een beter beeld van wat het betekent om ziek te zijn.

Opleiding

Geneeskunde

Leerjaar

Tweede jaar

Aantal studenten

Alle studenten jaar 2

Werkvorm

Werkgroepen (kleinschalig). Twee keer een interview bij een chronisch zieke patiënt thuis.

Bijdrage patiënt

Ervaringsverhaal patiënt. Bestaand onderwijs waarbij student voor het eerst thuis komt bij patiënt.

Werving patiënt

Via huisarts, patiëntenverenigingen, websites/blogs, contactpersonen.

“

Echte patiënten zijn voor ons belangrijk om ervaring op te doen met de mens achter de patiënt en het beeld krijgen van de wereld naast de spreekkamer. Vooral het eigen verhaal is een verrijking: het echte contact met patiënten, dat studenten in hun tweede jaar nog niet of nauwelijks hebben ondervonden.”

Jacqueline van Wijngaarden,
Hoofd Klinisch Vaardigheidsonderwijs

Voorbeeld uit het UMC Utrecht

Lichamelijk onderzoek op reumapatiënten

Studenten doen lichamelijk onderzoek op reumapatiënten om te ervaren hoe reuma aanvoelt.

Leerdoel

Gewrichtsonderzoek bij patiënten met gewrichtsreuma.

Opleiding

Geneeskunde

Leerjaar

Derde jaar

Aantal studenten

150

Werkvorm

Kleinschalige werkgroepen

Bijdrage patiënt

Patiëntengroep heeft belang van praktisch gewrichtsonderzoek aangekaart en gezorgd dat het in het curriculum werd opgenomen. Patiënten hebben volledige regie tijdens de les.

Werving patiënt

Stichting Patiënt partners Nederland

“

Wij zijn voor studenten de eerste patiënten die zij aan mogen raken. Dat heeft enorme impact en ze zijn erg voorzichtig. Daar maken wij gebruik van, dit onderzoek mogen ze niet vergeten.”

Idagreeth Humalda,
Voorzitter Stichting Patiënt partners
Nederland

Voorbeeld uit het UMC Utrecht

Informed consent brief schrijven voor patiënt

Studenten schrijven een informed consent brief (voor een onderzoek dat bij de cursus past) en patiënten beoordelen deze brief. Eerst door brief te lezen en daarna bespreken ze de observatie in de groep.

Leerdoel

Patiëntinformatiebrief schrijven. Vertalen wetenschappelijke tekst naar leekentaal. En maatschappelijke overwegingen hartregeneratieve geneeskunde ervaren.

Opleiding

Master Biomedical Sciences

Leerjaar

Mastercursus 'Cardiac Regenerative Medicine'

Aantal studenten

36

Werkvorm

Interactief hoorcollege: discussie met patiënten.

Bijdrage patiënt

Patiënt betrokken bij beoordeling van patiëntbrief zowel schriftelijk als mondeling. Onderwijs is meerdere malen aangepast na overleg met patiëntdocent.

Werving patiënt

Eigen netwerk arts/docent en via adviseur patiëntenparticipatie.

“

Als biomedisch onderzoeker doe je weinig met patiënten, omdat je vaak in het lab bezig bent. Toch goed dat je wat meer weet om wat voor patiënt het kan gaan en hoe die erin staat. Dat is zeker nuttig, als je later in de academie werkt en een keer bloed moet afnemen of een patiënteninformatiebrief of informed consent moet schrijven.”

Floor van den Dolder, student
biomedische wetenschappen

Voorbeeld uit het UMC Utrecht

E-Learning AYA

E-learning opgezet samen met patiënten en naar aanleiding van vraag uit klankbordgroep. Studenten doorlopen e-module en volgen daarna onderwijs met een patiënt. Ook voor artsen die met AYA-patiënten (adolescents and young adults with cancer) werken. Subsidieaanvraag is geschreven met patiënten.

Leerdoel

Zorg voor jongeren met kanker (AYA-patiënten)

Opleiding

Geneeskunde

Leerjaar

Derde jaar geneeskunde

Onderwijsblok

Gezonde zieke cellen 3

Aantal studenten

Alle studenten jaar 3

Werkvorm

Interactief college met patiënt en e-module ter voorbereiding.

Bijdrage patiënt

Ervaringsverhaal patiënt geeft inzicht in leven en keuzes patiënt. Patiënten zijn in de gehele ontwikkeling van de e-module deelgenoot geweest.

Werving patiënt

Via poli van eigen arts/docent.

“

Studenten geven terug dat de e-module op een laagdrempelige manier bijdraagt aan hun deskundigheidsbevordering en zelfvertrouwen geeft om deze zorg te gaan geven. Ik merkte dat met de e-module pas echt bij de studenten binnenkwam wat het betekent als je jong bent en de diagnose kanker krijgt.”

Rhodé Bijlsma, docent

Voorbeeld uit het UMC Utrecht

Parental advisory

Een compilatie van interviews met feedback van ouders op de zorg die zij ontvangen hebben, wordt gebruikt als onderwijs in twee vormen: 1) voor alle zorgverleners in het WKZ waarbij we voor de overdracht op de video compilatie reflecteren met één van de ouders betrokken bij ons project en 2) voor coassistenten, zodat zij in voorbereiding op hun coschap kindergeneeskunde ook stilstaan bij wat onze zorg voor de patiënt doet en wat een opname betekent voor patiënten en hun familie.

Leerdoel

In audio- en video-interviews vertellen ouders en patiënten wat voor hen het belangrijkste is in de zorg en wat maakt dat zij het medisch team vertrouwen of juist geen vertrouwen hebben in de zorg. Hieruit leren zowel coassistenten als het medisch team veel.

Opleiding

Geneeskunde

Leerjaar

Vijfde jaar

Onderwijsblok

Blok Rood

Aantal studenten

40

Werkvorm

Actieve discussie

Bijdrage patiënt

De ouder is moderator van de discussie. De feedback van ouders wordt gebruikt voor de verbetering van het onderwijs en de zorg.

Werving patiënt

Via de coördinator van het blok.

“

Het geeft me energie om een kleine rol te kunnen spelen in de opleiding van de student, en dan vooral het bewust maken van het belang van patiënt-participatie. Als studenten na de les nog naar mij toe komen om me te bedanken voor mijn openheid, ben ik erg blij dat ik ze het perspectief van een ouder heb kunnen bieden.”

Axel Baars, patiëntdocent

Voorbeeld uit het UMC Utrecht

Biology of disease Kick-off

De patiëntadviseur is door de coördinator benaderd om patiënten in te zetten.

Twee patiënten treden tijdens hun college op als een van de stakeholders van onderzoek. De casus die gebruikt wordt is samen met de Hartstichting opgezet. Studenten presenteren een project aan de hand van deze casus. De patiëntdocenten zijn medebeoordelaar van het eindresultaat van de studenten.

Leerdoel

Na het volgen van deze cursus kan de student de rol van belangrijkste stakeholders in het onderzoeksveld uitleggen.

Opleiding

Master Biomedical Sciences

Leerjaar

Master jaar 1

Onderwijsblok

Kick-off van Biology of disease

Aantal studenten

35

Werkvorm

Inspiratiesessies, workshops en groepsopdracht.

Bijdrage patiënt

Kennismaking met de patiënt en het openen van de ogen over hoe de patiënt mee kan denken over onderzoek. In samenspraak met adviseur patiëntenparticipatie en twee patiënten is dit onderwijs ontwikkeld.

Werving patiënt

Via patiëntadviseur van het Onderwijscentrum.

“

Als docent vul ik veel in voor de patiënt over wat ik denk dat hij aan kan en waar zijn grenzen liggen. Misschien moet ik in het vervolg minder invullen en meer aan hem zelf vragen.”

Sanne de Jong,
coordinator Biology of disease

Meer voorbeelden

Een patiënt is een college

Op initiatief van de patiënt een college ontwikkeld die de rol van patiënt en arts omdraait. Inzicht geven in de wereld van de patiënt door te vragen wat voor soort dokter ze willen worden en hoe dat dan bewerkstelligd wordt. De patiënt geeft samen met docent/arts het college.

Democratisering van wetenschap: kennisproductie en de patiënt

Bij de vernieuwing van curriculum werd meteen aan patiëntenparticipatie gedacht. Twee patiënten hebben mee gedacht over de invulling, drie patiënten geven en begeleiden de werkgroep.

Ontwerp e-module Shared decision making

Voor de ontwikkeling van een e-module voor de medische vervolgopleiding zijn patiënten betrokken bij het ontwerp, de tussentijdse beoordeling. Daarnaast zijn zij hoofdrolspeler in de module

Patiënten perspectief programma

Gehele leerlijn met diverse opdrachten die het perspectief van de patiënt meeneemt. Meerdere patiënten betrokken om dit op te zetten en patiënten worden betrokken bij geven van onderwijs.

Simulatieonderwijs Public Health

Patiënt wordt ingezet als simulatiepatiënt en wordt gebeld door een student. Patiënten hebben hun feedback gegeven op de casussen in het nieuw ontwikkelde onderwijs en deze zijn aangepast.

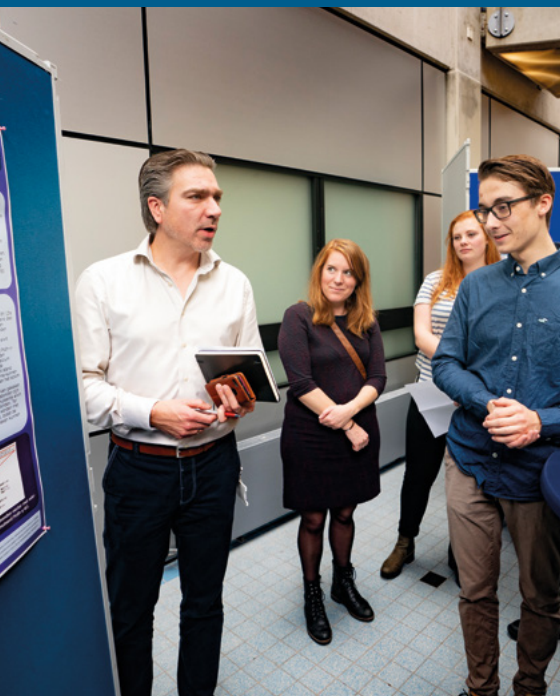
Patiënten Challenge

Studenten ervaren hoe het is om ziek te zijn. Studenten volgen vier weken het stramien dat de patiënt normaal moet volgen om fit te blijven.

“

Je zag dat het voorleggen van een echte actuele patiëntencasus veel impact had op de studenten. Studenten hebben bijgedragen aan een complex medisch probleem waarbij de patiënt ook geholpen wordt. Ik zie veel mogelijkheden in de toekomst voor deze vorm van onderwijs, die verder bijdraagt aan het verkleinen van de kloof tussen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek en de maatschappij.”

Niels Bovenschen, associate professor
biomedische wetenschappen

Tips

Heldere afspraken tussen docent en patiënt zijn een belangrijke succesfactor voor patiëntenparticipatie. Door te exploreren waarover je het met elkaar eens moet worden, leer je elkaar als samenwerkingspartners ook beter kennen.

Doel

Stel met elkaar het doel van de samenwerking vast. Maak dit zo concreet mogelijk. Wanneer moet dit doel gehaald zijn?

Rollen en taken

Bespreek en beschrijf ieders rol en taak. Maak duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is en zet ieders inbreng optimaal in.

Verwachtingen

Stel met elkaar vast wanneer je tevreden bent.

Beslismomenten

Maak duidelijk waarover je besluiten moet nemen met elkaar, wanneer je dit doet en wie beslist.

Tijd

Maak een tijdlijn waarin staat wat patiënten kunnen verwachten en op welk moment ze dit kunnen verwachten. Hier staat bijvoorbeeld in: uitnodiging voor een bijeenkomst, documenten om te becommentariëren. Plan ook de evaluatiemomenten van het onderwijs, zowel aan het eind als tussentijds.

Impact

Zorg dat je aan de patiënt terugkoppelt wat de impact was van zijn betrokkenheid op de studenten. Informeer ook naar wat de impact was op de patiënt.

“

Het belangrijkste vind ik dat studenten gaan zien wat een onderzoeksvorstel of methode kan betekenen voor een patiënt. Ook wil ik graag samen met patiënten nieuw onderwijs ontwikkelen.”

Neville Magielse, student biomedische wetenschappen

Tips

Vertrouwelijke informatie

Spreek af hoe iedereen om gaat met vertrouwelijkheid.

Vergoeding

Honoreer je patiënten. Spreek in ieder geval af dat je kosten vergoedt die zij maken (telefoonkosten, reiskosten, parkeerkosten).

Ondersteuning

Bespreek welke ondersteuning je patiënt nodig heeft om tot een zo goed mogelijke inbreng te kunnen komen.

Gesteldheid

Informeer aan het begin en eind van het contact hoe de patiënt zich die dag voelt. Kan hij 'gegeven zijn ziektebeeld' op dat moment voldoen aan de verwachtingen? Is tussentijds een rustpauze nodig? Kan hij zelfstandig naar huis?

Evaluatie

Zorg dat je elk initiatief op structurele wijze evalueert en teruggekoppelt aan de patiënt.

“

**Ik krijg een podium
en docenten onder-
steunen mij waar nodig,
zo voel ik dat echt.
Patiëntenparticipatie in
het onderwijs staat nog
in de kinderschoenen.
Daarom vind ik dat we het
gewoon moeten doen.
En daarna kunnen we
verbeterpunten
aanbrengen na een
goede evaluatie.”**

Dayenne Zwaagman, patiëntdocent

Literatuur

Een 10 voor participatie, Uitgave ZonMw, december 2013

McKeown et al., 2012, The value of involvement from the perspective of service users and carers engaged in practitioner education: Not just a cash nexus.

Regan de Bere, Nunn S., et al. (2016). Towards a pedagogy for patient and public involvement in medical education

Scholvinck, A.F. (2017). Handreiking Patiëntenparticipatie in een (academisch) ziekenhuis. Athena Instituut

Spencer J., et al. (2011). Can patients be teachers? Involving patients and service users in healthcare professionals' education. London UK: The Health Foundation.

Tew J., Gell C., and Foster S. (2004) Learning from Experience. Involving Service Users and Carers in Mental Health Education and Training. UK: Higher Education Academy/National Institute for Mental Health in England/Trent Workforce Development Confederation.

Towle A., Bainbridge L., Godolphin W., et al. (2010) Active patient involvement in the education of health professionals.

Towle A. and Godolphin W. (2011a) A meeting of experts: the emerging roles of non-professionals in the education of health professionals.

Towle A, Godolphin W. (2013) Patients as educators: Interprofessional learning for patient-centred care

Williamson C. (2007) 'How do we find the right patients to consult?' Qual Prim Care. 15: 195–199.

www.participatiekompas.nl

“

Ik denk dat ik veel heb kunnen bijdragen. De opzet was samen met Berent Prakken een klinisch lijncollege te verzorgen. De opzet was anders dan conform het protocol. Géén interview op afstand met publiek dat al dan niet luistert, maar een echt gesprek met de aanwezigen over drijfveren en het belang van aandacht en de dilemma's die dat meebrengt. Spannend, want we wisten niet hoeveel mensen er zouden komen. 10, 20 of 200? Het werden er overigens ca. 110. Berent gaf me vertrouwen en rust. Daardoor was het alsof we al lang samenwerkten. En dat kwam ook in het college zelf tot uiting, blijkens de goede feedback van de studenten en het plezier dat we er zelf in hadden.”

Steven van Agt, patiëntdocent

“

**Ik zie dat er meer
verbinding komt binnen
de teams en docenten
meer open minded
worden. Zij zien ook dat
onderwijs geven leuker
wordt met patiënten
erbij. Het geeft een
aanvullende blik.”**

Roos de Jonge, adviseur
patiëntenparticipatie

Bezoekadres

Heidelberglaan 100
3584 CX Utrecht

Postadres

Postbus 85500
3508 GA Utrecht

www.umcutrecht.nl

T +31 (0)88 75 555 55

UMC Utrecht